

Skyddsvärda och nya arter år 2001

Det finns ett antal skyddsvärda växter i socknen, några finns bland ormbunkarna. I familjen Låsbräkenväxter (Ophioglossaceae) finns det sju arter inom landet. I Färjes Solleröflora är två av arterna antecknade, nämligen vanlig Låsbräken (*Botrychium lunaria*) och Höstlåsbräken (*Botrychium multifidum*). De här växterna är ofta mycket svåra att upptäcka på grund av sitt anspråkslösa yttre, då växten oftast är helt grön och ser ut som om det bara vore blad av vad som helst. Den förstnämnda hittades på en gård i Bodarna. För några år sedan hittades bara bladen, men sommaren 2001 fanns där åtminstone fem exemplar med sporgömmen (växtens blomma) som är gulgrön till färgen och omkring 12 cm hög. Den brukar enligt floraböckerna växa på betesmarker, torra ängsbackar, fäbodvallar och rasbranter.

Låsbräken

En annan skyddsvärd art är Nässelsnärjan (*Cuscuta europaea*). Här på ön har den förut funnits på flera lokaler, en i närheten av Lilly Sterners stuga i Bengts- arvet, där den har växt i ett stenröse i ett litet bestånd, men har på senare år inte kunnat återfinnas där. En annan lokal där den ännu finns kvar och ser ut att må gott finns i Bodarna och har vaktats noga av några kvinnor i byn tills nu, då nya krafter tagit över vården av växten. Nässelsnärjan är en parasit, (den lever på andra växter) och är utan klorofyll (det finns inget grönt i växten). Den saknar i fullt utvuxet stadium både rötter och blad och kan se ut som en ljus röd garnhärva kastad på marken. Dess frön gror långsamt och kan bli liggande i åtskilliga år utan att förlora grobarheten. Groningen kan påskyndas genom frostverkan. Då den gror kommer en trådlik stjälk som under kort tid tar upp vatten och näring ur marken. När den växt till 1-2 cm längd börjar rotspetsen söka sig uppåt och liksom vrida sig runt för att finna en värdväxt. Hittas ingen sådan går växten snart under. Den rotspets som hittar en värdväxt börjar genast slingra sig runt denna och bilda sugvårter, som liksom rötter borrar sig in i värdväxten för att få näring från den. Därefter är den färdig att växa vidare och omslingra växten med ett virrvarr av trådar. Den första delen av växten dör då ut, förlorar all markkontakt och livnar sig helt på den näring den får från värdväxten, och längden på revorna kan bli bortåt en meter. De små vita eller rosa blommorna sitter tätt ihop till små bollar på stjälkarna, de är trattlika och har 4-5 kronblad.

Nässelsnärja

Nässelsnärjan är ettårig. När värdväxten på hösten vissnar ner gör också parasiten det, efter att genom riklig fruktsättning ha tryggt kommande generationer av Nässelsnärjor. Värdväxter är oftast nässlor, humle, gulmåra eller liknande växter, som inte tycks ta nämnvärd skada av parasitens framfart.

En tredje skyddsvärd art är Kattfot (*Antennaria dioica*). Den är faktiskt upptagen i listan över skyddsvärda arter, fast den inte är så ovanlig här i trakten. Kattfoten är flerårig, bladen är på ovansidan gröna och på undersidan vitludna, den har en krypande jordstam med rotsläende utlöpare. Kattfoten kan bli 15 till 20 cm hög. Den kan på gynnsamma ställen bilda riktiga mattor med blad på försommaren, men med hon- och hanblommor i skilda bestånd. Honblommorna är vita och hanblommorna som regel ljusst röda. Växtplatser kan vara vid berghällar eller andra torra sandiga ställen.

Kattfot

Några nya växter dyker upp nästan varje sommar, så också sommaren 2001. Genom tips från en uppmärksam ortsbo om en ståtlig blå blomma vid stranden av Siljan nära Skålviken kan nu Strandiris (*Iris sibirica*) skrivas in i Solleröns flora. Strandiris har blåviolettera blommor, smala spetsiga blad och brukar bli 50 till 70 cm hög. Den växer på fuktiga ställen som sjöstränder, vid åar och liknande platser.

Strandiris

Ett par andra växter som är svårare att artbestämma har också hittats. Flera snarlika arter inom respektive växtfamiljer försvårar identifieringen av dem. En av de nya tillhör familjen (Callitrichaceae), Lånkar på svenska. Där finns en art noterad tidigare, Sommarlånke (*Callitriche cophocarpa*). Den nya heter Smålånke (*Callitriche palustris*). Den är ganska vanlig i näringsrikt stillastående vatten och brukar växa i diken, vattenpölar, hjulspår och liknande ställen. Smålånke brukar bli 5-20 cm lång, finns till största delen under vattnet och endast en bladrosett om 8-10 ovala, 4-6 mm stora blad syns ovan vattenytan. Den kan dock kosta på sig att blomma, en liten blomma som knappt syns och som ser ut som en liten ljus prick bland flytbladen.

En andra art som är ny tillhör familjen (Cardamine) Bräsmor. Det finns två arter i Färjes Solleröflora, Bäckbräsma och Ängsbräsma. Den nya heter Kärrbräsma (*Cardamine dentata*) och är ganska lik Ängsbräsman. De båda växterna skiljs åt genom att Kärrbräsman har alla småblad tydligt skaftade. De har också olika växtplatser, Ängsbräsma på lite torrare och Kärrbräsma på våtare lokaler såsom diken, kärrängar och liknande.

Ullas Arne Andersson